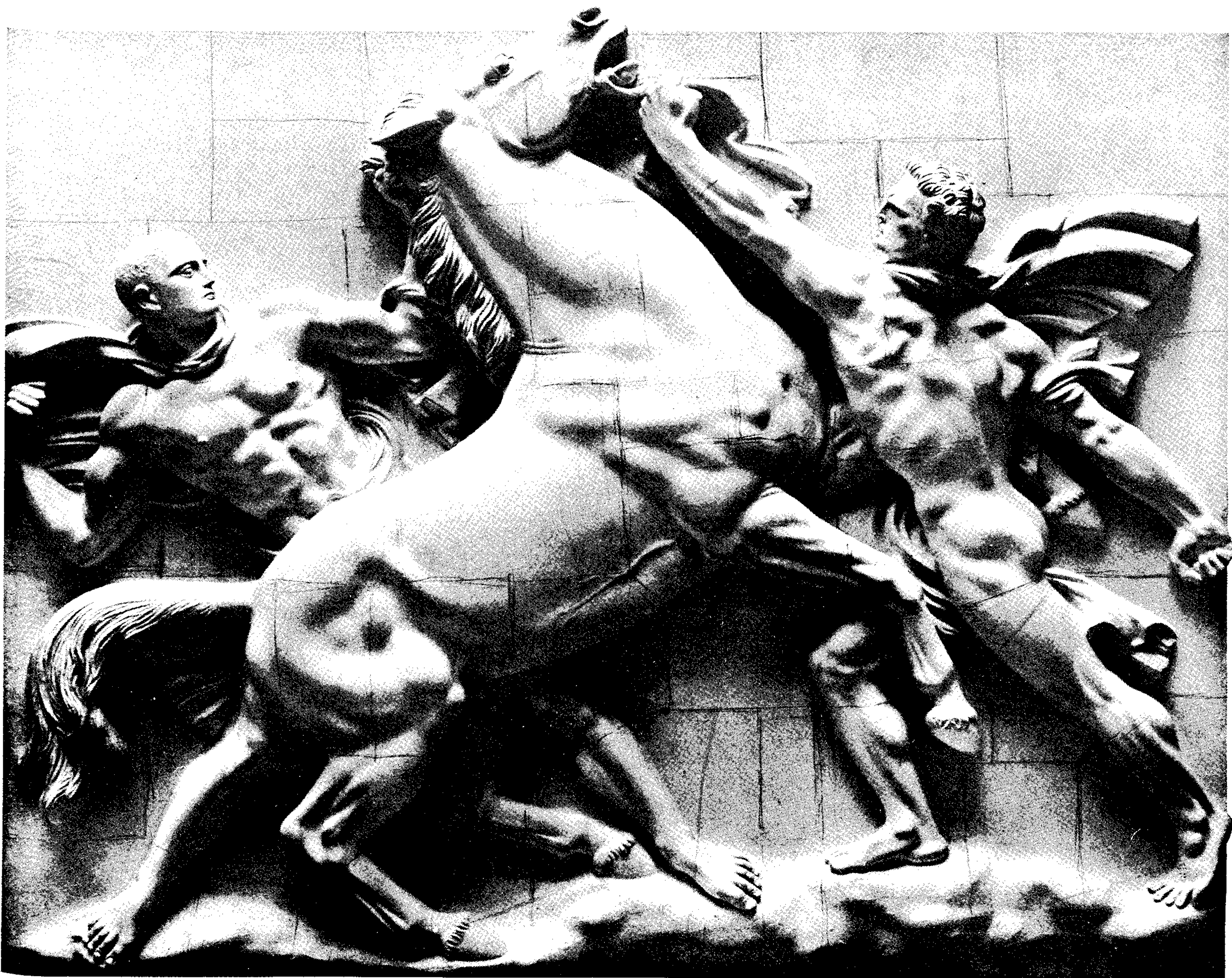

DE SCHOUW

GELUID VAN HET KULTUREELE LEVEN IN NEDERLAND

INHOUD

DE SCHOUW

HALFMAANDELIJKSCH ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCHE KULTUURKAMER, GEWIJD AAN HET KULTUREELE LEVEN IN NEDERLAND

HOOFDREDACTEUR: Prof. Dr T. GOEDEWAAGEN
REDACTIESECRETARIS: D. Fr. H. SAMPIMON
Administratie: Uitgeverij „De Schouw", 's-Gravenhage,
Nieuwe Havenstraat 40, Telef. 111263, Giro 446173

Bijdragen, brieven en boeken ter bespreking zende men aan den redactiesecretaris, Nieuwe Havenstraat 40, 's-Gravenhage. Bij ongevraagde bijdragen postzegels voor mogelijke terugzending insluiten

Abonnementsprijs voor niet-leden van de Kultuurkamer
voor Nederland f 10.– per jaar, voor buitenland f 15.– per jaar, losse nummers f 0.50 per nummer

GEBIEDSAFBAKENING
VAN
DE NEDERLANDSCHE KULTUURKAMER

door Jhr Mr S. M. S. DE RANITZ

Temidden van de bestaande staatsorganen vervullen de nieuwe publiekrechtelijke lichamen als de Kultuurkamer een zeer omvangrijke wetgevende taak. Het is geenszins altijd duidelijk tot hoever de wetgevende bevoegdheid van de Kultuurkamer zich uitstrekt. Er ontstaan hier een aantal grensproblemen, welke nog niet opgelost zijn. Het dunkt mij zeer nuttig, dat zij, die arbeiden voor den opbouw van deze nieuwe beroepsstandsorganisatie, beseffen, waar de grenzen van deze organisatie liggen en waar nog problemen van een nadere afbakening bestaan. Wanneer ik hieronder voor eenige problemen een oplossing geef, dan is dat de oplossing, zooals ik die zie. De toekomst zal leeren, of mijn opvattingen zullen overeenkomen met de heerschende rechtsopvattingen, die nog niet geheel gevormd zijn.

De wetgevende bepalingen van den gewonen algemeenen wetgever zouden die van de Kultuurkamer kunnen doorkruisen. Hier moeten de verhoudingen duidelijk vastgesteld worden. Dit is trouwens zeer wel mogelijk.

In den Duitschen tekst van de Kultuurkamerverordening wordt de Kultuurkamer een „Körperschaft des öffentlichen Rechts" genoemd. Deze term is niet wel vertaalbaar in onze taal. De omschrijving „een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam" duidt het begrip „Körperschaft des öffentlichen Rechts" slechts gedeeltelijk aan.

In zijn Verfassungsrecht des Großdeutschen Reichs zegt Prof. Huber omtrent dit begrip „Körperschaft": „Die Körperschaft ist also die gliedhaft gewordene Genossenschaft, sie weist über das genossenschaftliche Eigenleben hinaus auf die Gesamtordnung, in der sie steht". In dit citaat ligt het dubbele wezen van de moderne publiekrechtelijke beroepsstandsorganisatie opgesloten: orgaan van de beroepsstandsorganisatie eenerzijds en Staatsorgaan anderzijds. De Kultuurkamer is eenerzijds een gemeenschap van cultuurwerkers; anderzijds is zij gebonden aan de geheele volksgemeenschap en als zoodanig een staatsorgaan. Vroeger in den liberalistischen tijd was de verhouding tusschen den staat en het kleinere publiekrechtelijke lichaam, een zeer geliefkoosd onderwerp voor een bloedarme en dorre rechtswetenschap. Men denke hier aan den jarenlangen strijd omtrent de verhouding tusschen gemeente, provincie en den staat. Men denke evenzeer aan de verhouding tusschen de zoo typisch volkseigene waterschappen en provincie en rijk. Gedurende vele jaren leverden deze problemen stof op voor een uitgebreide rechtsliteratuur en jurisprudentie. Men heeft zeer wel ingezien, dat de mogelijkheid van instelling van nieuwe publiekrechtelijke lichamen bij de laatste grondwetsherzieningen nieuwe problemen zou scheppen. De verhouding tusschen den staat en de nieuwe publiekrechtelijke lichamen zou in nog meerdere mate een onderwerp van eindeloozen rechtsstrijd vormen, indien men individualistisch zou blijven denken.

Want het was toch destijds zoo. Men oordeelde, dat een lichaam als een gemeente het recht van autonomie

had, een subjectief recht, hetwelk tegenover ingrijpen van den staat was gegarandeerd. De gemeente had evenzeer een subjectief recht van autonomie tegenover den staat, als het individu een subjectief recht van vrijheid, d.i. ongebondenheid, had. Wij nationaal-socialisten kunnen het publiekrechtelijk lichaam nimmer zien in tegenstelling tot den staat, doch als deel van den staat en daarin een functie vervullende. Een lichaam als de Kultuurkamer heeft „Selbstverwaltung". Zij vormt een eigen levenskring, waarbinnen eigen rechtsregelen ontstaan. Maar die „Selbstverwaltung" gaat niet zoover, dat het lichaam los wordt van den staat, elke binding met den staat verliest en tot een staatje in den staat wordt. De kleinere levenskring is tenslotte ondergeschikt aan den grooteren. De Kultuurkamer behartigt de belangen van de cultuurwerkers met inachtneming van haar verantwoordelijkheid tegenover de volksgemeenschap.

De verordeningen van de Kultuurkamer zijn meer dan gewone voorschriften van een beroepsstandsorganisatie. Zij zijn tevens rechtsregelen, uitgevaardigd door een staatsorgaan. Deze regelen moeten echter wijken voor hetgeen uitgevaardigd wordt door den gewonen wetgever, door den Rijkscommissaris en de Secretarissen-Generaal. De verordeningen van de Kultuurkamer moeten dus steeds getoetst worden aan de door den gewonen wetgever uit te vaardigen bepalingen. De gewone wetgever, die een grooter belang vertegenwoordigt, mag — natuurlijk ook op het gebied van de Kultuurkamer — regelingen uitvaardigen. De verhouding tusschen den staat als wetgever en de Kultuurkamer als wetgever is dus duidelijk.

Moeilijker is de verhouding tusschen de wetgevende bevoegdheid van Kultuurkamer en gemeenten. Hier is een botsing zeer wel denkbaar. Men denke b.v. dat de Kultuurkamer (filmgilde) voorschriften uitvaardigt omtrent de inrichting van bioscooptheaters en dat de gemeente hieromtrent bij verordening iets regelt. Mijn standpunt is, dat men bij de oplossing van het hier ontstane probleem er den nadruk op moet leggen, dat het recht van de Kultuurkamer niet alleen een regeling van en voor beroepsgenooten is, doch tevens wetgeving van een Staatsorgaan. In Duitschland spreekt men van mittelbares Reichsrecht. De rechtsvoorschriften van de Kultuurkamer zijn in wezen indirecte voorschriften van den staat. Voor deze voorschriften zullen die van de gemeenten moeten wijken. Trouwens de redelijkheid gebiedt, dat de vakkundige, economische en sociale voorschriften, welke gelden voor alle cultuurwerkers in Nederland, niet doorkruist worden door afwijkende plaatselijke bepalingen. Er zijn echter een aantal gevallen, waarin de voorschriften van de gemeenten niet behoeven te wijken voor die van de Kultuurkamer. Wanneer een gemeenteorgaan handelt ter uitvoering van wetten, treedt dit orgaan in wezen als Rijksorgaan op. Het betreft dan de uitvoering van een maatregel van het Rijk. Van geval tot geval zal hier een oplossing moeten worden verkregen.

De begrenzing van de bevoegdheden van de Kultuurkamer moet nog op een andere wijze worden vastgelegd. Haar verordeningen binden de leden. En bovendien krachtens uitdrukkelijk voorschrift hen, die wel werkzaam zijn op het gebied van de Kultuurkamer, doch wegens de geringe beteekenis van hun werkzaamheden een vrijstelling van het lidmaatschap verkregen. Haar verordeningen binden evenzeer hen, die zich tijdig aanmeldden, doch omtrent wier lidmaatschap thans nog niet is beslist. Zij toch mogen werkzaam blijven op het gebied van de Kultuurkamer tot de uiteindelijke beslissing omtrent hun lidmaatschap.

De verordeningen van de Kultuurkamer kunnen evenzeer de rechtspositie van hen beïnvloeden, die in geenen deele op het gebied van de Kultuurkamer werkzaam zijn. Een voorbeeld kan dit het beste verduidelijken. Indien de Kultuurkamer voorschriften vaststelt omtrent de voorwaarden, welke architecten in acht moeten nemen bij het in ontvangst nemen van opdrachten, is het niettemin mogelijk, dat een architect met zijn opdrachtgever een overeenkomst aangaat met niet toegelaten voorwaarden. Men kan nu eenvoudig zoo redeneeren. De architect verricht een verboden handeling. Maar de overeenkomst, welke hij afsluit met een particulieren opdrachtgever, die buiten het Kultuurkamerverband staat en niet gebonden is door de verordeningen van de Kultuurkamer, is rechtsgeldig. Mij bevredigt deze oplossing niet. Ik voel meer voor de opvatting, dat de overeenkomst krachteloos is, omdat zij ten slotte in strijd is met een wettelijk voorschrift, althans met de goede zeden en de openbare orde. Zoo grijpt dus het recht van de Kultuurkamer indirect in in de rechtsverhoudingen van buitenstaanders.

Een andere vraag is deze. Is een koopovereenkomst betreffende een schilderij, afgesloten met een handelaar, die geen lid van de Kultuurkamer is, in rechte uitvoerbaar? Wat is de waarde van een zoodanige overeenkomst.

Deze vragen kunnen op verschillende wijze worden beantwoord.

Nieuw recht ontstaat rondom een geheel nieuwe organisatie van cultuurwerkers. Het begrip cultuurrecht wordt geboren. Laten zij, die werkzaam zijn voor de Kultuurkamer, beseffen, dat zij niet kunnen opbouwen zonder juridische hulp en dat de juridische afdeeling van de Kultuurkamer hier een belangrijke taak heeft.

ARNO BREKER

AUFBRUCH
DER HEIMAT

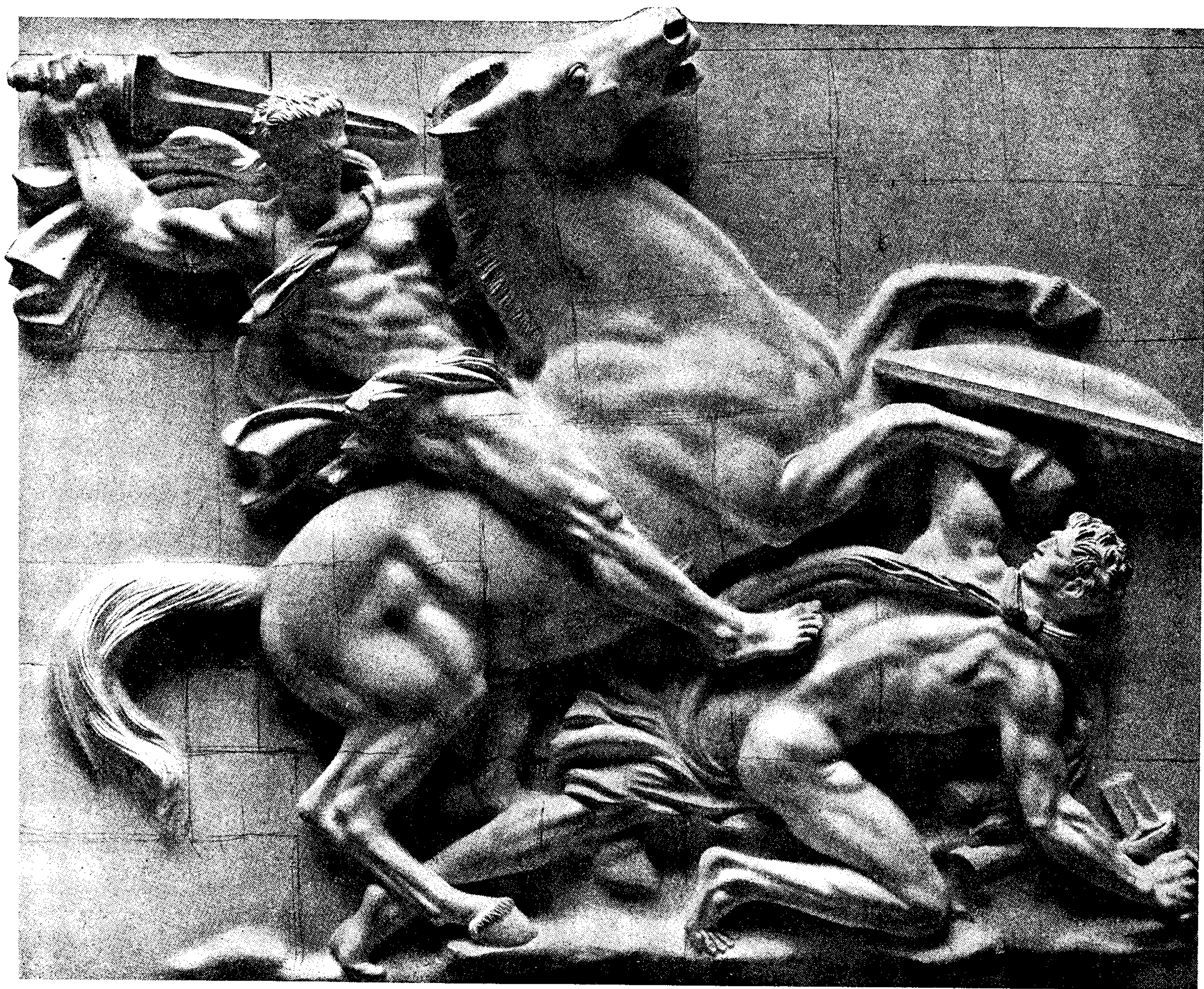
foto:
Charlotte Rohrbach

ARNO BREKER

VERGELTUNG

foto:
Charlotte Rohrbach

Ontwerp voor een relief in steen VERNICHTUNG *Foto: Charlotte Rohrbach*

ARNO BREKER

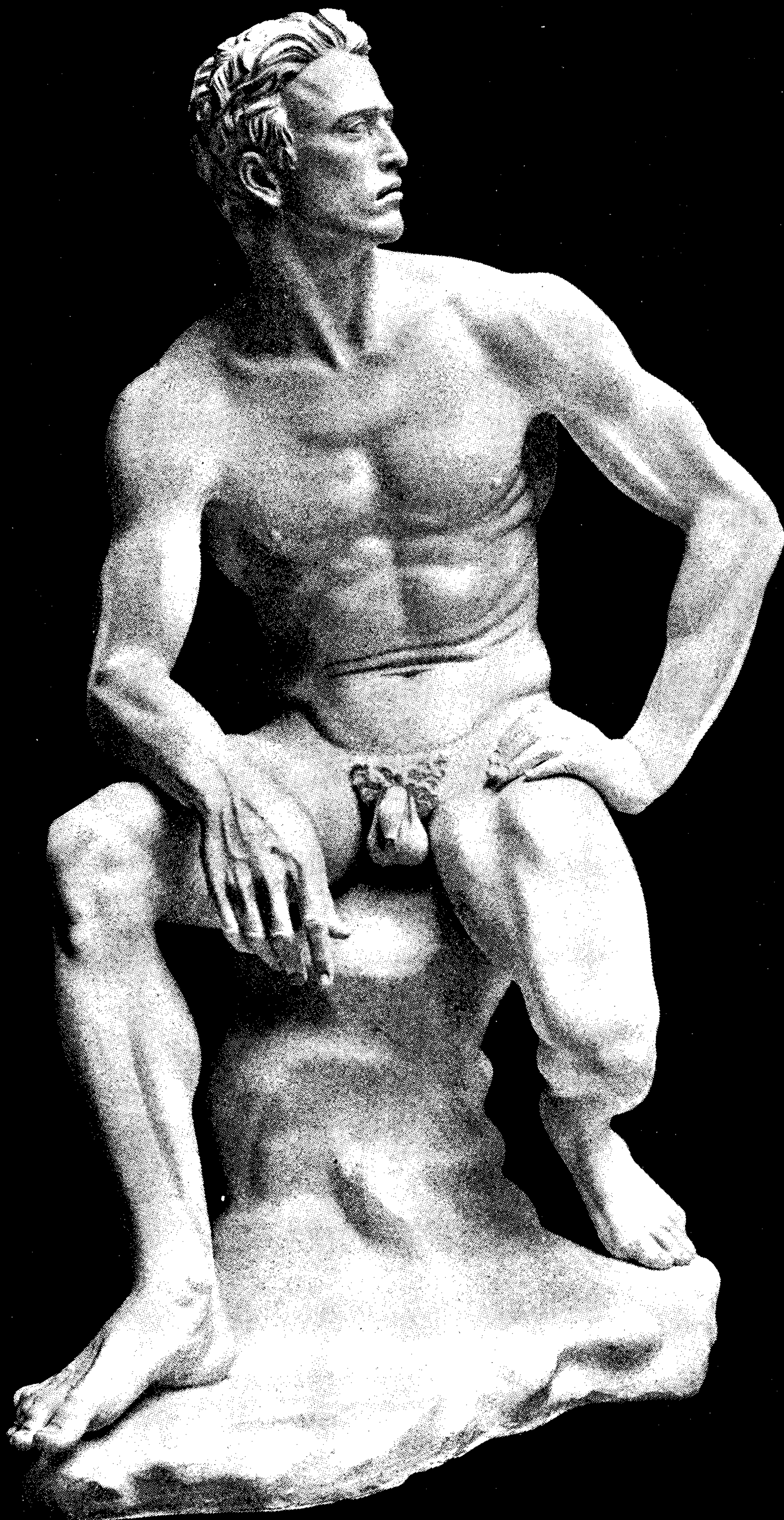
„Wer die menschliche Schönheit erblickt,
fühlt sich mit sich selbst und
mit der Welt in Uebereinstimmung."

Goethe

Een grootsche ontwikkeling van de Europeesche cultuur kan slechts voortkomen uit een geweldig begin.

In dit licht bezien, is de Duitsche beeldhouwer Arno Breker (van Nederlandsche afkomst) een figuur, die ons aller aandacht en waardeering verdient.

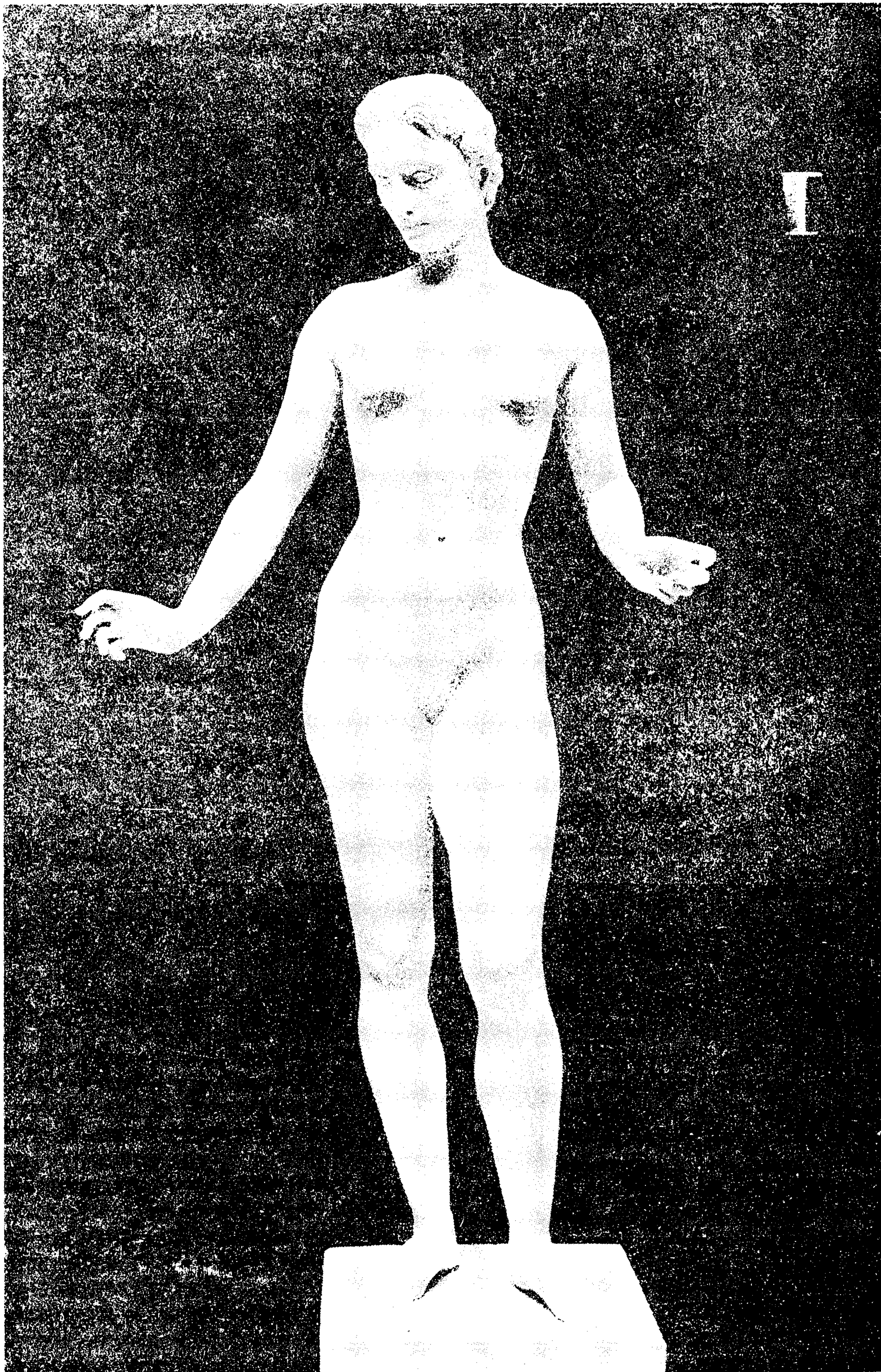
Deze kunstenaar heeft in de kentering der tijden weten stand te houden met inspanning van al zijn energie en dynamischen wil. Zijn persoonlijke daadkracht, als werktuig temidden van de machten van een heroïsch gebeuren, van ongekende hevigheid en fataliteit, gesteld en door strakke geestdrift geleid, heeft zich in scheppingen van blijvende beteekenis

ARNO BREKER

BERUFUNG

foto:
Charlotte Rohrbach

ARNO BREKER

PSYCHE

Foto:
Charlotte Rohrbach

GENIUS — *Relief in de Rijkskanselarij*

geuit. In de werken van Breker leeft de nieuwe wereldidee; hij beeldt den mensch uit in al zijn natuurlijke schoonheid, gedragen door karaktergrootheid. Hij heeft de synthese gevonden van vorm en inhoud; het is hem gelukt monumentalen vorm en symbolische uitdrukking harmonisch te vereenigen. Zijn scheppingen zijn zinnebeelden van de daadkracht, die in de politieke idee van het nationaal-socialisme haar uitgangspunt vindt.

De strijdersnatuur van den Germaanschen mensch, de schoonheid van karakter en lichaam, komen op strenge en monumentale wijze in Breker's werken tot uitdrukking. Over de monumentale reliefs „Kameraden" en „Der Rächer" zegt dr Werner Rittich in het Januari-nummer van „Die Kunst im Deutschen Reich" o.m.: „Die erschütternde Wirkung dieser beiden Werke ist bedingt durch ihre umfassende Symbolik. Geschehenisse und Einzelleistungen, die täglich im Kampf tausendfach sich vollziehen und gemeistert werden, sind in einer Konzeption verdichtet, in der alle diese Einzelleistungen dadurch zusammengefaßt sind, daß der ihnen zugrunde liegenden Haltung des heroischen Willens und der Opferbereitschaft Gestalt gegeben wird. Es ist dabei für die Sicherheit der Beurteilung dieser Kunst von Bedeutung, daß diese aus dem unmittelbaren kämpferischen Geschehen unseres Zeitalters geborenen Werke zeit-

Relief in de Rijkskanselarij KÄMPFER

lose Bedeutung haben und mit ihrem Gehalt und ihrem Ausdruck nicht allein unsern heutigen, sondern alle Schicksalskämpfe umfassen, in denen nordisches oder germanisches Blut um den Bestand des Abendlandes kämpfte und in denen — die griechischen, die römischen, die früh-, mittelalterlichen und neuzeitigen Heldendichte und Chroniken bezeugen es — gleiche Anschauungen und gleiche Haltung Kampf und Sieg bestimmten. Das ist der tiefere Grund dafür, daß diese Werke in ihrer Form auch mit der der Kunst nordischer Hoch-Zeiten in Einklang stehen."

Arno Breker heeft ook een belangrijk aandeel gehad in de versiering van de nieuwe Rijkskanselarij, die een waardig monument is van het Duitsche kunnen en streven van dezen tijd. In soberheid indrukwekkend, getuigt zijn werk van Germaansch heldendom, van fierheid, kracht en natuurlijke schoonheid. Hier spreekt de geestelijke politieke wedergeboorte van het Duitsche volk. Slechts heilig gelooven en een scheppende kracht, die gelooft in en daadwerkelijk strijdt voor een grootsch ideaal, maken het mogelijk, dat kunstwerken van eeuwigdurende waarde worden geschapen. Alleen op die basis onstaat de kunst, die aan geen grenzen is gebonden en die een taal spreekt, die overal kan worden verstaan.

De werken van Arno Breker ademen een geest van zuiverheid, waarbij behalve de schoonheid en har-

monie van het gezonde lichaam, ook de zieledeugden worden uitgedrukt.

Zijn tot overspannens toe geladen bewogenheid dreigt wel eens te leiden tot een expressionistisch aandoende overdrijving van details, maar dit is verklaarbaar, daar wij staan bij het begin van een nieuwen cultuurwil, die uitbarst en onweerstaanbaar is.

Op de basis van heden zal in de toekomst in rust en bezonkenheid, in eenzaamheid en rijpheid van het kunstenaarschap, verder worden gebouwd aan deze cultuur, die niet in een dag kan ontstaan en eeuwig blijven. Daaruit zal de schepping voortkomen, welke na eeuwen nog blijft gelden.

FRITS SAMPIMON

De reproducties op de bladzijden 315, 316, 317, 318 en 319 zijn overgenomen uit „Die Kunst im Deutschen Reich", Aug.-Sept. 1941 en Jan. 1942, die op de bladzijden 320 en 321 uit „Die neue Reichskanzlei".

DE HOOI-OPPERS

Een zomer-impressie naar een schilderij van Mevr. Andereija

Voor Hilde Andereija

Er is geen vreugde grooter dan de zon
die door de landen gaat – dit blond ontbloeien
van groote weiden tot den horizon,
die 's middags blauw van korte schaduw gloeien.

Zoo geel en groen het land. De wolken gaan
wit-glanzend door het blauw – o zomerdroomen,
wie kan uw stille goden-rust weerstaan? –
het is de zon die in ons bloed komt stroomen.

De verre toren in het blauw geboomt,
die 't eiland overschouwt, is 't hart van Schouwen,
waar heel het jaar de boer van oogsten droomt,
voordat hij hier zijn oppers hooi gaat bouwen.

George Kettmann Jr.

HET MUZIEKGILDE

en

ZIJN BEROEPSBESCHERMING

DOOR Mr J. J. VAN IJZEREN

I

Onder het groote aantal musici en belanghebbenden op het gebied der muziek, die terstond en terecht de beteekenis van het Muziekgilde der Nederlandsche Kultuurkamer hebben begrepen, waarvan zij de vervulling van vele hunner wenschen verwachten, zijn er velen, die van hun belangstelling blijk gaven door het stellen van vragen.

Deze betroffen grootendeels problemen, die naar hun meening door het Gilde ter hand moeten worden genomen en de werkwijze van het Gilde — met name de vraag, op welke wijze de richtlijnen en de theoretische beginselen, welke op basis van de Kultuurkamer-Verordening door den President zijn gegeven, in de practijk zullen worden gerealiseerd.

Dat het Muziekgilde der Nederlandsche Kultuurkamer niet is opgericht om zang- en muziekvereenigingen te dwingen, tegen haar zin te musiceeren ten behoeve van eenig politiek belang of van de Winterhulp, lijkt zoo duidelijk, dat het slechts verbazen kan, dat er iemand gevonden kon worden, die geloofde dat daarom een dergelijk lichaam als de Kultuurkamer in het leven zou zijn geroepen.

Degenen, die het vakvereenigingsleven op muziekgebied met zijn problemen kennen, weten wel beter en het bleek ook reeds, dat het juist in de eerste plaats deze zijn, die begrepen hebben, dat het Muziekgilde allereerst hun problemen zou overnemen als liggende geheel op den weg van dit Gilde.

Bij de besprekingen over de herordening der vakvereenigingen met leidende figuren uit deze kringen, gaven deze steeds blijk van hun waardeering voor de belangrijke middelen, waarmede het Muziekgilde der Nederlandsche Kultuurkamer uitgerust is ter oplossing der problemen, omdat zij zelf steeds beseft hebben, welke lacunes er bestonden in de aan de vakvereenigingen slechts matig toebedeelde middelen.

Teneinde meer idee te geven over de problemen, waarvoor het Muziekgilde bestaat en de werkwijze en middelen, waardoor dit Gilde tot resultaten denkt te komen, moge ik in een beschouwing over een concreet onderwerp de algemeene bedoeling belichten.

Een van de belangrijkste problemen is de beroepsbescherming, en wel in het bijzonder der beroepsmusici.

Over beroepsbescherming in het algemeen, in ruimen zin, valt alles, waardoor het beroep, het vak van musicus en de stand der musici met gevaren wordt bedreigd. Niet alleen sociaal-economische kwesties, maar ook de zorg voor de standseer, het aanzien, dat de beroepsmusicus geniet, de vakkundigheid etc.

De musicus, die zijn contract breekt, benadeelt niet alleen den ondernemer, dien hij in den steek laat, maar ook den stand der beroepsmusici. Een amusementsmusicus, die door omstandigheden er toe zou komen, als straatmuzikant aan het publiek een bijdrage voor zijn levensonderhoud te vragen, handelt niet in overeenstemming met het aanzien en de eer van den stand der beroepsmusici, welke zij hebben hoog te houden. Het is dus zorg van het Muziekgilde, den musicus en den beroepsstand hiervoor te behoeden.

Van den zangleeraar, die de reclametechniek van den „Man van Deventer" tot de zijne maakt en adverteert, dat hij na enkele gratis demonstratielessen voor een luttel bedrag per uur, verminderd met een aanlokkelijke concurreerende korting bij tegelijkertijd afsluiten van meerdere lesuren, gegarandeerd stotteraars in een minimum van tijd geneest, kan niet

gezegd worden dat hij de waardeering van het publiek voor den ernst van zijn vak zoodanig verhoogt, als een zangleeraar betaamt. Hij krijgt ter zake hiervan met het Muziekgilde te doen.

Een pianoleerares, die in de courant haar lessen aanbiedt à 0.30 per uur, annonceert daarmede een wantoestand op muziekpaedagogisch gebied, waartegen het Muziekgilde eventueel haar zelf, maar zeker de paedagogen heeft te beschermen.

Onder beroepsbescherming in engen zin wordt voornamelijk verstaan het zoogenaamde dilettantenvraagstuk. Hier dreigen het beroep gevaren tengevolge van concurrentie van de zijde van diegenen, die het beroep van musicus voor hun levensonderhoud niet zoozeer van noode hebben.

Bij het vraagstuk der saneering van het musicusberoep moet een volgende onderscheiding gemaakt worden.

1. De beroepsmusicus, d.i. in 't algemeen degene, die van de werkzaamheden op muziekgebied zijn beroep, zijn vak en zijn bestaan maakt. Hij treedt op en arbeidt tegen een belooning, welke een integreerend deel van zijn inkomsten voor zijn levensonderhoud vormt. Vakkundigheid is voor hem een vereischte.
2. De nevenberoepsmusicus, d.i. degene, die tegen belooning of eenigerlei vergoeding werkzaamheden op het gebied der muziek verricht alleen in nevenberoep, terwijl hij in een op ander gebied liggend hoofdberoep zijn bestaan vindt. De belooning, die hij ontvangt, is een bijverdienste.
3. De amateur, die uitsluitend musiceert om der wille van de muziek, zonder eenige belooning te ontvangen.

Bij de groep der beroepsmusici moeten nog onderscheiden worden de vakbekwame en niet-vakbekwame musici. Deze laatsten schaden door hun onvakkundigheid den beroepsstand niet alleen in aanzien, doch vormen daarvoor een bezwaar, een last, daar zij door hun onvakkundigheid vaak werkloos en in verband hiermede bereid of genoodzaakt voor lagere tarieven te werken, een drukkenden invloed op het loon uitoefenen, terwijl zij om de zorgen, die zij, van sociaal standpunt bezien, met zich brengen, den geheelen beroepsstand bezwaren.

Bij de organisatie van het Centraal Orkest, dat musici opleidt en geschikt maakt voor orkestwerkzaamheden, kwamen ca. 1100 sollicitaties binnen. Van dit aantal kwamen bij een eerste, zeer summiere, lezing reeds terstond ca. 500 niet in aanmerking, zelfs voor een proefspel niet. Waar hier de bedoeling was, door herscholing een aantal musici betere kansen te geven, is het duidelijk, hoe gering de capaciteiten dezer beroepsmusici zijn geweest, die zoo bij eerste schifting terstond afvielen. Onder deze musici nu bevinden zich naast gecamoufleerde nevenberoepsmusici diegenen, die, wanneer zij als lid worden toegelaten van de Nederlandsche Kultuurkamer, straks de groote zorgenkinderen van het Muziekgilde zullen worden.

De sociaal-economische positie, waarin de amateurs en de nevenberoepsmusici zich bevinden, regardeeren het Muziekgilde niet. Hun sociaal-economische nooden behooren de zorg te zijn van de beroepsstandorganisatie, waartoe zij naar hun hoofdberoep thuishooren.

Anders echter ligt dit bij de beroepsmusici, voor wie te zorgen de taak van het Muziekgilde in de allereerste plaats is.

De concurrentie van de zijde der amateurs en nevenberoepsmusici, het eigenlijke dilettantenvraagstuk, is niet zoo eenvoudig als het schijnt. Het heeft vele aspecten, en hierbij moet in het algemeen de volgende onderscheiding gemaakt worden.

Beziet men het van cultureel standpunt, dan heeft men zich af te vragen, hoe de muzikale resultaten zijn en men heeft daarbij te bedenken, dat er zijn uitmuntende dilettanten en prutsende beroepsmusici, die immers niet of ternauwernood voor een herscholing in aanmerking komen.

Er zijn voorts dilettanten-ensembles, die in een bepaald genre werk leveren, dat minstens gelijk staat met hetgeen beroepsmusici in het algemeen presteeren. Op het gebied der jazz en dansmuziek van jazzachtige soort, welke het den laatsten tijd aan cultureele critiek niet ontbreekt, bewegen zich gaarne dilettanten op populaire wijze.

Er zijn o.m. ook dilettant-dirigenten, die met hun amateursvereenigingen resultaten weten te bereiken, waarvoor de beroepsdirigent groote waardeering heeft. Ik denk hierbij o.m. aan die dilettant-dirigenten, die door hun bijzonderen tact om met kinderen om te gaan, met een kinderkoor verrassende successen behalen en die door hun paedagogisch inzicht meer bereiken dan menig beroepsmusicus, die deze eigenschap niet voldoende bezit.

Voorts heeft het probleem een belangrijken economischen kant. De verhouding van vraag en aanbod ligt op de verschillende gebieden anders; anders bij de dirigenten, anders bij de amusementsmusici, doch ook anders naar het genre van de muziek en tenslotte wisselend naar ruimte en tijd.

De vraag of, indien de dilettanten op korten termijn zouden worden uitgeschakeld, de beroepsmusici aan de vraag terstond zouden kunnen voldoen, kan niet aan de hand van voldoende objectieve gegevens worden beantwoord.

Voor verschillende genres en verschillende plaatsen acht ik dit zeer problematisch.

Wanneer ik voor mij heb een lijst van 44 plaatsen in de provincie Drenthe, waarop 100 zang- en muziekvereenigingen voorkomen, waarvan 59 geleid worden door een dirigent, die dit werk in nevenberoep doet, terwijl slechts 41 dirigenten als musicus gekwalificeerd kunnen worden, dan begrijp ik, dat dit door vakdirigenten als een wantoestand wordt gevoeld. Dit wil echter niet zeggen, dat de beschikbare vakmusici terstond in staat zijn, al deze vereenigingen te bedienen en wel naar behoefte te bedienen, al zijn er, die bereid blijken 10 K.M. te fietsen om een avond voor *f* 3.— te dirigeeren.

Hierbij komt de vraag, in hoeverre een bepaalde vereeniging in staat moet worden geacht een behoorlijke betaling, zooals aan een beroepsmusicus past, te doen.

Dergelijke vragen doen zich eveneens voor bij andere vakgroepen, in het bijzonder der amusementsmusici. Ongetwijfeld zijn er op bepaalde plaatsen dilettant-bands, die in een behoefte voorzien, waaraan beroepsmusici niet kunnen voldoen voor een redelijken prijs.

Tenslotte speelt bij dit alles het sociale element een uiterst belangrijken rol. Niemand aarzelt een moment van een wantoestand te spreken, wanneer een beroepsmusicus moet stempelen, terwijl de vroolijke studentenband, om derwille van een fikschen slok champagne en de gezelligheid van het feestje een avond musiceert en den musicus het brood ontneemt.

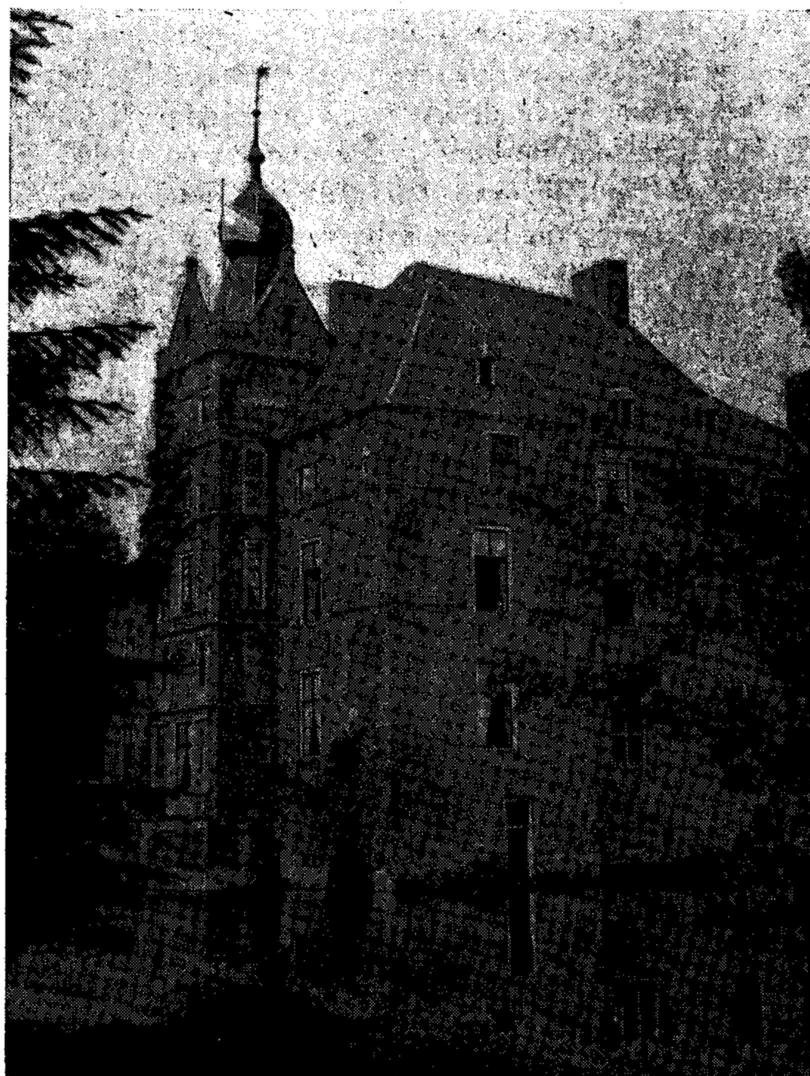
Over den broodroof kan ik kort zijn. Het is de allereerste taak van het Gilde, te waken voor de bestaansmogelijkheid der beroepsmusici, in het bijzonder voor zoover deze aan redelijke aan hen te stellen eischen voldoen. Voor wie zijn vak versloft, moge de concurrentie van fiksche dilettanten gezond zijn, maar dit neemt niet weg, dat uiterste zorg voor het Muziekgilde hier vereischt is.

FRITS SAMPIMON:

Het Journalistenkamp op den Cannenburgh

„De volksvoorlichter is een kunstenaar in aanleg: combinatievermogen, inventief vermogen, besliste vormgeving, materiaalkennis, d.i. kennis der menschelijke psyche, phantasie in het verwezenlijken van een werkplan: het zijn de kunstenaarseischen aan den voorlichter gesteld. Hier kan hij ze leeren verstaan!"

Prof. dr T. Goedewaagen
(Eerste Zomerkamp voor Journalisten, Vaassen 1941.)

De journalist van heden heeft een nieuwe taak gekregen, namelijk het voorlichten van zijn volk om het te leiden naar een gelukkiger toekomst in het nieuwe Europa. Dit kwam duidelijk tot uitdrukking in het tweede Zomerkamp voor journalisten op kasteel „De Cannenburgh" te Vaassen, dat vorige maand door den secretaris-generaal van het Departement van Volksvoorlichting en Kunsten weer werd gesloten.

Deze journalistenkampen, zooals zij het vorige en ook dit jaar werden gehouden, zijn uitermate nuttig, zoo niet onmisbaar. Het doel is een grondslag te leggen voor een nieuwen geest in de Nederlandsche journalistiek. Men is niet meer toevallig journalist. De journalistiek kan ook niet als vak geleerd worden.

Heeft men er aanleg voor, dan kan deze practisch en theoretisch verder worden ontwikkeld.

Al dient de journalist een groote algemeene ontwikkeling te bezitten en zullen velen zich specialiseeren in een bepaald onderdeel der redactiewerkzaamheden, toch spelen de karaktereigenschappen de voornaamste rol.

De journalist dient zich bewust te zijn van zijn groote verantwoordelijkheid, hij moet de beroepseer hoog houden en zijn land en volk boven alles lief hebben.

Evenals bij den Nederlandschen Arbeidsdienst moet ook zijn devies zijn: „Ick dien".

De journalist van heden heeft een grootsche roeping en hiervan zijn vele vakgenooten zich op den Cannenburgh bewust geworden.

Nederland zal slechts die vooraanstaande plaats in het nieuwe Europa verkrijgen (zich kunnen veroveren), waar het recht op heeft, gezien zijn roemrijk verleden en innerlijke — zij het thans latente — kracht, indien het de consequenties van het heden durft te aanvaarden. Het moet toonen moedig mee te willen strijden voor zijn toekomst en mede te willen bouwen aan de zaak aller Germanen.

De journalist van heden moet zijn volk wakker schudden, het voorlichten en leiden. Om hem voor het uitvoeren van deze moeilijke taak geschikt te maken, worden er in ons land o.m. de genoemde zomerkampen voor journalisten georganiseerd.

Op het kasteel „De Cannenburgh" vielen ook dit jaar weer de onderlinge verschillen weg, die, bezien in het groote geheel, klein en onbelangrijk bleken te zijn. Op door deskundigen gehouden voordrachten, die over het Zijn van ons volk handelden, volgde meestal een langdurige discussie. En juist deze debatten, eerlijk en openhartig van toon, werken verhelderend en...... luchten op.

Natuurlijk is de cultuur zonder den wil der persoonlijkheid onmogelijk. Zonder massa's kan de cultuur ook bestaan, maar zonder de scheppende inschakeling van de persoonlijkheid in de wereld van den tegenwoordigen tijd is in het geheel geen keer en geen verandering van gestalte te verwachten. Maar de persoonlijkheid is niet meer een slechts moreel begrip en zij heeft niet alleen een sociaal of a-sociaal karakter, maar zij staat in directe betrekking met het rhythme van het worden en juist in haar openbaart zich die onbeschrijfelijke vreugde aan het demonische, die het meest verheven visioen en het plechtigste gevoel van deze eeuw tot uiting brengt: het visioen van het l e i d e r s c h a p.

Janko Janeff: Demonie dezer eeuw (Ned. vertaling van Frits Sampimon in voorbereiding bij de A'damsche Keurkamer.)

De vermeende verschillen blijken niet te bestaan en duidelijker dan ooit wordt dan gevoeld, dat wij allen toch zijn de zonen van één volk, Nederlanders van één stam. Er blijkt een gezonde basis voor samenwerking te bestaan. Uit het hart wordt een innerlijke en blijvende overeenstemming geboren, waaraan het intellectualisme van den enkeling niet meer vermag te tornen. Dit wordt bereikt in een geest van kameraadschap en gemeenschapszin.

Op het kasteel „De Cannenburgh" heerschen geen intellectueel individualisme, geen hoogdravende bombastische levensstijl met allerlei verheven waarden tusschen haakjes, geen egoïsme, doch wortelt het besef dat het algemeen belang boven het groepsbelang en dat het groepsbelang boven het eigen belang gaat. De harde werkelijkheid wordt er aanvaard en men leert er inzien, dat er gevochten moet worden voor het bestaan en geluk van Nederland. Dat is pas een heroïeke Germaansche levensstijl!

Journalisten van naam en naamloozen komen op het kasteel „De Cannenburgh" tezamen om de groote vraagstukken des tijds, de „brandende kwesties", te bespreken en te overdenken. Frisch, eerlijk en openhartig brengen de pro's, anti's en politiek-slapenden hun meeningen en argumenten naar voren en veelal blijkt dan de vermeende klove tusschen de zoogenaamde andersdenkenden in het geheel niet te bestaan. Ze onderwijzen elkaar en leeren van elkaar in deze sfeer van kameraadschap, verdraagzaamheid en onderlinge waardeering. Voor velen is de kampgemeenschap een beleving van tot nu toe onbekende waarden.

Over het Zomerkamp 1942 voor Journalisten zei Max Blokzijl in een radiopraatje o.m.: „Het is een sfeer van onderlinge hoogachting, van den vooropgezetten wensch tot klaarheid te komen — en ik vraag me alleen af: waarom moet dat tot den Cannenburgh beperkt blijven? Aan welken kant ik sta is U bekend. Ik heb ook al vele malen gezegd, dat mijn medestrijders en ik niet meenen, dat wij de wijsheid in pacht hebben, dat we bij den overvloed van plichten, die men ons op de schouders laadt, geen fouten maken en dat we van de knapsten onder onze tegenstanders niet ook iets kunnen opsteken. Maar in een opzicht zijn we toch hun meerderen: we hebben respect voor eerlijke tegenstanders en we blijven bereid tot toenadering en tot menschelijk contact".

In deze kampen wordt de journalist er zich van bewust, dat hij vele offers zal moeten brengen. Het doel is echter groot en schoon: het gaat om de volksgemeenschap, om de eenheid van het Nederlandsche volk, om het bestaan, geluk en de toekomst van dit volk.

De kleine Cannenburgh-gemeenschap zij tot voorbeeld van ons gansche volk.

De sociale wetgeving en DE KLEINKUNST-ARTISTEN

DOOR E. PRONK Jr

Het is mij gebleken, dat in de kringen van kleinkunst-artisten nog maar al te veel misverstand en onwetendheid heerscht t.a.v. de wettelijk geregelde sociale arbeidersverzekering.

Onwetendheid zoowel bij werknemers als bij werkgevers.

Het lijkt mij dan ook wel nuttig in een kort opstel enkele punten naar voren te brengen, die dienen zullen om de geesten te verhelderen en strekken zullen om eenerzijds aan een stipte naleving van de wettelijke voorschriften mede te werken en anderzijds de belangen van hen, die door de genoemde sociale voorzieningen omvat worden, te beveiligen. Ik wil er de aandacht op vestigen, dat voor hen, die als arbeider in den zin van de sociale verzekeringswetten beschouwd worden, de volgende wetten tot stand zijn gekomen: Invaliditeitswet, Ongevallenwet, Ziektewet, Ziekenfondsenbesluit, Kinderbijslagwet.

Invaliditeitswet

Ieder, die den leeftijd van 14 jaar heeft bereikt en krachtens een arbeidsovereenkomst, als bedoeld in art. 1637a van het Burgerlijk Wetboek, arbeid in loondienst verricht binnen het Rijk tegen een loon van niet meer dan *f* 2000.— per jaar, is verplicht bij den Raad van Arbeid een rentekaart aan te vragen.

Degene, die in aangenomen werk persoonlijk werk verricht, is verzekeringsplichtig, tenzij hij zelf bij de Rijksverzekeringsbank als werkgever is ingeschreven. Ook de helpers van deze personen zijn in dienst van den aanbesteder van het werk.

Vrijgesteld is hij, die zelf, of wiens echtgenoote is aangeslagen in de Vermogensbelasting, of een inkomen heeft van meer dan *f* 3000.— per jaar. De verzekerde, die meer dan *f* 3000.— gaat verdienen en dus niet langer verzekeringsplichtig is, en voor wien de werkgever dus niet langer de premie behoeft te voldoen, kan zijn verzekering voor eigen rekening voortzetten tegen premiebetaling naar keuze van minimum *f* 0.25 of maximum *f* 0.60.

De verzekering krachtens de Invaliditeitswet geeft bij voldoende premiebetaling recht op Ouderdomsrente, invaliditeitsrente, weduwe- en weezenrente, terwijl bovendien de mogelijkheid aanwezig is, dat in bepaalde ziektegevallen, waarbij blijvende invaliditeit dreigt, geneeskundige behandeling of verpleging (op kosten van de Rijksverzekeringsbank) kan worden verleend.

Dank zij de werkzaamheid van den leider van het Nederlandsch Arbeidsfront en den wil van de Duitsche autoriteiten, om ook voor den Nederlandschen arbeider, voor zoover de omstandigheden dit thans reeds mogelijk maken, maatregelen te treffen, die als voorboden beschouwd kunnen worden van de toekomstige regeling, waarbij de arbeider zich geborgen zal weten in zijn volk, kon op 9 Juli 1941 bij besluit van de Secretarissen-Generaal van de Departementen van Sociale Zaken en Financiën worden bepaald, dat de sociale verzekeringsrenten werden verhoogd met een bijzonderen toeslag. Deze toeslag bedraagt voor ouderdomsrenten 25 %, voor invaliditeitsrente, indien ontvanger nog niet 65 jaar is, 50 %, voor weduwe- en weezenrente 50 %. Indien tegelijkertijd weduwe- en weezenrente wordt toegekend, wordt de bijzondere toeslag verhoogd met 25 % voor elk kind, tot een maximum van 6 kinderen.

Ongevallenwet

De werklieden in de verzekeringsplichtige bedrijven zijn volgens de bepalingen dezer wet verzekerd tegen geldelijke gevolgen van ongevallen, hun in verband met hunne dienstbetrekking overkomen.

Voor aangenomen werk geldt dezelfde bepaling als bij de Invaliditeitswet.

De verplichtingen, welke de Ongevallenwet den werkgevers oplegt, zijn de volgende:

a. aangifte van het uitgeoefende bedrijf doen ten postkantore of ten kantore van den Raad van Arbeid.
b. geregeld bijhouden van de loonlijst.
c. op tijd de loonlijst inleveren.

d. het betalen van de premie gelijktijdig bij de inlevering van de loonlijst.
e. het aangeven van de ongevallen binnen 24 uur na het verleenen van geneeskundige hulp.

De schadeloosstellingen bij ongevallen zijn:
a. genees- en heelkundige behandeling.
b. tijdelijke uitkeering.
c. na 6 weken, indien nog ongeschikt, een rente.
d. na overlijden, begrafeniskosten en rente aan nagelaten betrekkingen.

Ziektewet

Verzekerd zijn alle arbeiders in dienst van een onderneming, behalve degenen, die een vast overeengekomen loon in geld van meer dan *f* 3000.— per jaar, verdiend in een of meer ondernemingen, genieten. Ook hier geldt bij aangenomen werk hetgeen bepaald is bij de Invaliditeitswet en Ongevallenwet.

De ziekmelding moet door de arbeiders zelf, binnen 24 uur na den aanvang van de ongeschiktheid tot werken wegens ziekte, worden gedaan aan het orgaan, dat met de uitvoering van de Ziektewet is belast (Raad van Arbeid of bedrijfsvereeniging), of, indien dat orgaan den werkgever heeft verplicht tot het aangeven van ziektegevallen, aan den werkgever. Ik vestig de aandacht erop, dat niet nakoming van dat voorschrift in de meeste gevallen tot geldelijk nadeel voor de betrokken arbeiders zal leiden.

Het ziekengeld bedraagt in den regel 80 % van het dagloon, echter niet naar een hooger dagloon dan *f* 8.—. Het wordt uitgekeerd gedurende ten hoogste 26 weken.

De premie wordt door den werkgever betaald. Hij heeft echter het recht de helft van de premie op het loon van den verzekerde te verhalen. Het door den werkgever verschuldigde deel der premie wordt naar boven en het door den werknemer verschuldigde deel naar beneden afgerond.

De premie bij den Raad van Arbeid is vastgesteld op 1,7 % van het loon. Ik stel nu het volgende geval. Een arbeider verdient *f* 30.— per week. De door den werkgever verschuldigde premie is *f* 0.51. Hiervan mag dus een bedrag ad *f* 0.25 op den arbeider verhaald worden.

Ziekenfondsenbesluit

Op degene, die verzekeringsplichtig is ingevolge de Ziektewet, is ook het Ziekenfondsenbesluit van toepassing.

De verzekering, overeenkomstig de bepalingen van dit besluit, strekt zich uit tot de rechtstreeks-verzekerden en gezinsleden.

Als gezinsleden in den zin van het Ziekenfondsenbesluit worden beschouwd, de tot het gezin van den rechtstreeks-verzekerde behoorende personen, jegens wie hij volgens de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek onderhoudsplichtig is en de tot zijn gezin behoorende stief- en pleegkinderen, met dien verstande, dat kinderen (stief- en pleegkinderen inbegrepen) slechts in aanmerking komen, indien zij den leeftijd van 16 jaar nog niet hebben bereikt.

De hierboven genoemde verzekerden hebben recht op geneeskundige verzorging en geldelijke uitkeering bij overlijden.

De geneeskundige verzorging omvat:
a. geneeskundige hulp, met inbegrip van specialistische hulp en tandheelkundige hulp, verloskundige hulp bij bevalling door geneeskundige of vroedvrouw, alsmede verpleging in ziekenhuis of sanatorium.
b. verstrekking van de noodzakelijke genees- en heelmiddelen, met inbegrip van de kunstmiddelen voor het voorkomen en de behandeling van ziekte of gebreken en voor herstel der arbeidsgeschiktheid.

De uitkeering bij overlijden bedraagt tenminste *f* 50.—, echter voor gezinsleden beneden den leeftijd van 2 jaar tenminste *f* 30.—.

De premie ingevolge het Ziekenfondsenbesluit is voor het jaar 1942 vastgesteld op 4 % van het loon in den zin van de Ziektewet. De premie komt voor de helft voor rekening van den arbeider en voor de helft voor rekening van zijn werkgever.

Kinderbijslagwet

Onder deze wet vallen alle arbeiders, die reeds verzekerd zijn krachtens de Ziektewet.

De Ziektewet bepaalt echter, dat de arbeider, wiens overeengekomen loon in geld meer bedraagt dan *f* 3000.— per jaar, niet onder die wet valt.

De Ongevallenwet daarentegen stelt geen loongrens, doch beperkt de uitkeering tot een zeker maximum.

Ook de Kinderbijslagwet stelt geen loongrens, zoodat deze wet ook van toepassing is op personen, wier loon meer bedraagt dan *f* 3000.— per jaar. De arbeider ontvangt, vanaf het derde kind, voor elk kind beneden 15 jaar, voor elken dag, dat gewerkt wordt, bij een loon van:

f 4.— of minder	10 cts.
f 4.— tot *f* 6.—	15 cts.
f 6.— tot *f* 8.—	20 cts.
meer dan *f* 8.—	25 cts.

De premie, 1 % van het loon, moet door den werkgever worden betaald en mag noch geheel, noch gedeeltelijk van het loon worden afgehouden.

De vraag, die gesteld dient te worden bij beoor-

deeling of men onder de sociale arbeidersverzekering valt, is of men arbeid verricht ingevolge een arbeidsovereenkomst of een overeenkomst van aanneming van werk. In het geval men als zelfstandige werkzaam is, of dat van het verrichten van enkele diensten sprake is, is men niet verzekerd. Voor ontspanningsmusici (leider en de leden van een orkest) is dit thans afdoende geregeld, dank zij het besluit van 16 September 1940 van den Secretaris-Generaal van het Departement van Sociale Zaken, waarbij bepaald is, dat de leider en leden van een orkest als werknemers in dienst van den exploitant, in wiens bedrijf of in wiens naam het orkest optreedt, onder de verzekering vallen, voor zoover het orkest niet overeenkomstig een bepaling der Ongevallenwet 1921 als een zelfstandig bedrijf wordt beschouwd.

Voor de kleinkunst-artisten kunnen zich bij de beantwoording van de vraag, of zij onder de verplichte verzekering vallen, nog moeilijkheden voordoen.

De bestaande juris prudentie toont aan, dat in vele gevallen personen, die in hun maatschappelijke positie met arbeiders zijn gelijk te stellen, op grond van de wijze waarop de arbeidsvoorwaarden geregeld zijn, toch buiten de wettelijke verzekering vallen.

Een besluit, als hiervoren genoemd voor de musici, zou de zaak wel zeer vergemakkelijken.

De vraag die hier gesteld dient te worden is echter of dit practisch mogelijk zal zijn.

Ik geef zoowel werkgevers als werknemers den raad, in geval van moeilijkheden op het gebied der sociale voorzieningen, zich schriftelijk te wenden tot de afdeeling Sociale Zaken der Nederlandsche Kultuurkamer, waarna volledige inlichtingen verstrekt zullen worden en bestaande moeilijkheden, voor zoover dit mogelijk is, uit den weg geruimd kunnen worden.

Met de idee van het revolutionaire leiderschap krijgt de noodlotsphilosophie van het heden haar definitieve uitdrukking. In haar drukt zich alles uit. wat de ethica van het overmoedige en vrije rechtvaardigt. Het leiderschap sluit de vroegere opvattingen van de rangorde der waarden en van de levende geleding van den wil in het teeken van de instandhouding van den aard en het leven niet alleen van een bepaald volk in, maar de geheele geschiedenis van den mensch, die zich in verbinding met het wezen van dezen mensch kan ontplooien.

* * *

De wereld der massa is vreemd aan elke rangorde, daarom is zij vijandig aan het beginsel van het leiderschap. Zij duldt slechts den despoot en den beul. Zij kan slechts gedijen, als de zweep van haar beheerschers over haar knalt. Zij is zonder wezen en afkeerig van alle cultuur. Zij kent geen vrijheid en bereikt haar nooit, want zij bestaat alleen door geweld en knechting....

De massa bleef steeds een vijand van de cultuur; de laatste eeuw begon juist met pogingen tot rechtvaardiging van dezen opstand van het proletarisch nihilisme tegen de overgeleverde waarden van de persoonlijkheid en het nationale leven. En daarom was het noodzakelijk, in het laatste oogenblik van een ophanden zijnde omwenteling, in Europa een nieuwe politiek van discipline en harden wil te verkondigen, die pas de inschakeling van de massa's in het geheel van de volksche werkelijkheid en daarmee haar neutraliseering mogelijk maakt. Deze politiek schept de wijsbegeerte en de ethica van het leiderschap.

* * *

Nu begint het tijdvak van de afrekening. Heden wordt de waarheid bevestigd, dat de mensch vrij is, om zijn opdracht te gehoorzamen en te kunnen voltooien. De woede van den wordenden mensch is ongekend. Zij wordt een element in de wereldgeschiedenis, die van heden af aan niet meer rustig zal verloopen en niet alleen op slagvelden en in conferenties wordt beslist. De beginnende nieuwe eeuw staat in het teeken van geweldige omwentelingen. De geschiedenis van den tegenwoordigen tijd bereidt daarom de leidersfiguur, den drager en vormer van den hartstocht van de toekomst voor. Het geheele heden werkt in deze richting, ondanks de wereldsamenzwering van de duistere machten, die altijd tegen de wedergeboorte van Europa stookten.

* * *

Ook geest is ziel, maar ziel is geen geest. Van de ziel is het accent van warmte en natuurlijkheid aan den geest. De ziel is geesteloos, maar eerst de ziel geeft den geest iets van dat, wat wij als menschelijk aanvoelen. Zonder ziel ware geest slechts absolute Goddelijke demonie. De ziel verbindt hem met de zorgen van het aardsche. De geest wordt door de ziel zinnelijker, tastbaarder, rustiger. Waar geest is, is altijd ziel. Beide staan in onscheidbare verbinding met elkaar en beide vormen het gebied van het bovenverstandelijke, onkenbare. Beide zijn een, maar de geest is de drager van deze levende eenheid, terwijl de ziel de moederlijke kracht uitdrukt. De ziel is altijd „goed", omdat zij de natuur zelve is, terwijl de geest in de ontkenning leeft en daarom is hij slecht en cynisch. De ziel verwerkelijkt zich niet, zij heeft geen samenhang met den tijd, zij heeft geen heden en evenmin een verleden; zij bemint, maar verscheurt en verslindt de dingen niet; zij maakt geen geschiedenis en in haar adem warmt zich de bezeten geest en komt tot rust. Alles heeft ziel, alles, wat leeft.

Janko Janeff: Demonie dezer eeuw (Ned. vertaling van Frits Sampimon in voorbereiding bij de A'damsche Keurkamer.)

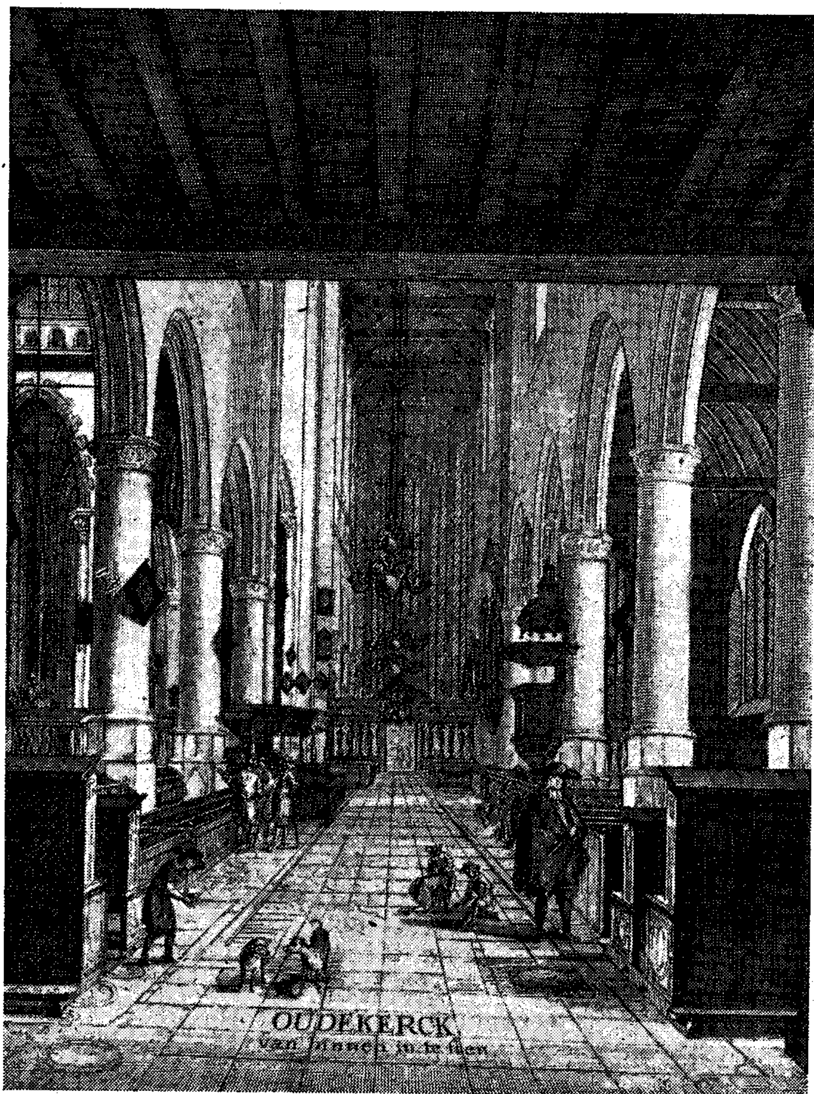

Foto: Frequin *Photografisch atelier Nat. Bibliotheek*

DE OUDE K

DOOR WILHE

Vaak is er aanleiding om over onze Nederlandsche torens te schrijven. En wie leest niet graag zulk een artikel, dat de gedachten opheft uit de kleine beslommeringen en de groote nooden van het leven, naar de open ruimte van den winddoorwaaiden hemel?

Onze torens hebben voortdurend onze belangstelling. Dagelijks gaat de galm van hun bronzen stemmen op vaste tijden over het land en voor ons volk zijn zij vertrouwd, die stemmen, als goede vrienden bij vreugde en leed, leven en dood.

Thans vraagt een toren om andere redenen onze aandacht. Want de Oude Kerk te Delft, een der meest markante torens die ons vaderland rijk is, kan dezen zomer bogen op een bestaan van niet minder dan 690 jaar. De massieve wachter op het oudste plekje van de stad Delft legt daarom thans beslag op bewuster belangstelling dan hij gewoonlijk geniet, wanneer onze blik, bijvoorbeeld uit het treinvenster dwalend, in het kantig silhouet van Delft, de vertrouwde lijnen van den ouden scheeven toren streelt.

Een herdenking van het bijna zeven eeuwen bestaan der Oude Kerk dient trouwens in de eerste plaats den toren te gelden. Want terwijl het schip der kerk uit de 14de eeuw stamt, het gesloten koor uit de 15de eeuw en de kerkportalen uit de 16de eeuw, bevat de toren al bouwfragmenten uit de 13de, uit de eeuw, waarin de kerk werd gesticht, terwijl de fundamenten wellicht nog ouder zijn. Volgens de 17de eeuwsche stadsbeschrijver Dirck van Bleyswyck zou er, lang voor tot kerkbouw werd overgegaan, op dezelfde plek trouwens reeds een andere toren hebben gestaan. Op fundamenten uit den Romeinschen tijd zouden Frankische graven hier in de vroege middeleeuwen een wachthuis hebben gebouwd, waaruit zich dan een wachttoren zou hebben ontwikkeld, die dan omstreeks 1240 had moeten plaatsmaken voor den kerktoren. Zulk een Frankischen wachttoren heeft men gemeend terug te vinden in het oude Delftsche stadswapen, dat, volgens bewaard gebleven zegels, inderdaad twee van dergelijke wachttorens vertoont, gescheiden door een zwarten paal, die het water voorstelt, dat vanuit deze wachttorens werd bewaakt.

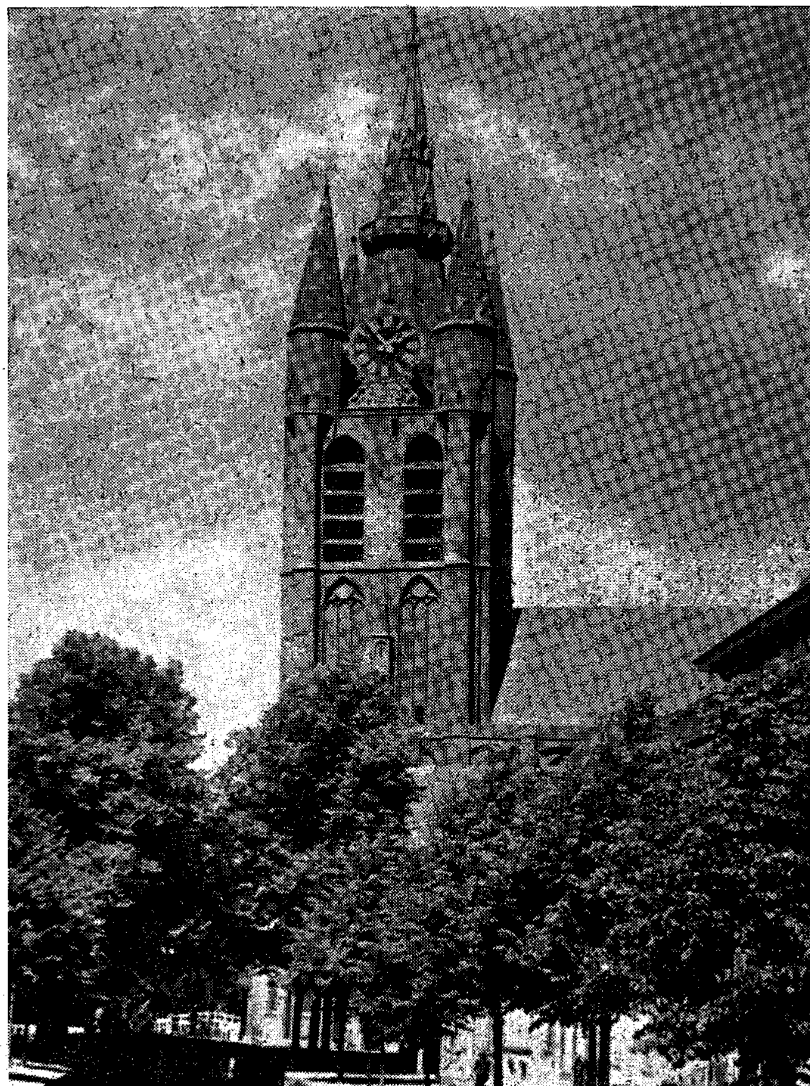
Intusschen zijn in de 19de eeuw op den voorhof van het Prinsenhof inderdaad fundamenten van een dergelijken Frankischen toren gevonden, zoodat het inderdaad niet geheel onmogelijk is, dat Delft zijn ontstaan dankt aan een of meer versterkte torens, van waaruit het omliggende land werd beheerscht en waaromheen dan ook al spoedig een nederzetting ontstond van allen, die bescherming zochten onder 's graven wapenen.

Indien Delft dus zelfs zijn ontstaan aan zulke wachttorens heeft te danken, wordt de Oude Kerktoren, waarin een dezer wachttorens werd voortgezet, er des te eerbiedwaardiger door.

Bovendien is in den toren een van de weinige middeleeuwsche monumenten bewaard gebleven,

KTE DELFT

ERDORFF

Exterieur Oude Kerk te Delft — *Foto: Sparo*

die Delft nog bezit, sedert bij den grooten brand die het stadje in 1536 teisterde, het meerendeel der middeleeuwsche bouwwerken in vlammen opging.

Als stichter van de Oude Kerk wordt genoemd Bartholomeus van der Made, een edelman, die volgens de schaarsche over hem bekende gegevens gewoond zou hebben buiten de Waterslootsche poort. Het bestaan van zulk een poort duidt echter reeds op stedelijke voorrechten, doch deze werden Delft eerst in 1246 verleend, dus zelfs nog enkele jaren nadat kerk en toren al gereed waren gekomen.

In zijn stijl vertoont de toren zeer veel verwantschap met de beroemde uit denzelfden tijd stammende Vlaamsche belforten, trotsche uitingen van een Zuid-Nederlandschen burgerzin, die in het stamverwante Noorden niet zonder weerklank bleef. Deze verwantschap blijkt wel het duidelijkst uit de in baksteen-architectuur gemetselde spits en de vier daarom heen geplaatste hoektorentjes, die vrijwel eenig is in Noord-Nederland. Ten Noorden van de groote rivieren is de Oude Kerktoren te Delft daarmee een van de zeer zeldzame torens met een steenen spits!

De meer dan 90 meter hooge toren, die al sinds menschenheugenis den bekenden, in het Delftsche stadsbeeld zoo karakteristiek tot uiting komenden scheeven stand vertoont, bevat een geweldige luiklok of bourbon, 18000 pond wegend, die eertijds door 16 man bediend moest worden, doch thans electrisch in beweging kan worden gebracht.

Tusschen de hoekspitsen zijn uurwijzerplaten aangebracht, die worden gedragen elk door twee leeuwen, getooid met het Delftsche wapen. Het inwendige van de kerk, dat waarschijnlijk ernstig door den beeldenstorm van 23 Aug. 1566 heeft geleden en na een langdurige periode van verval eerst in 1838 werd hersteld, bevat echter een aantal uit lateren tijd, vnl. uit de 17de eeuw, dateerende grafmonumenten, die vermelding waard zijn, zooals de praalgraven van Maarten Harpertszoon Tromp, Piet Heyn, Elisabeth van Marnix, de dochter van den dichter, Anthonie van Leeuwenhoek en den bekenden 18de eeuwschen dichter Poot.

De eertijds beroemde gebrandschilderde ramen, die aan den beeldenstorm ontsnapten, gingen echter verloren bij een ontploffing, die in 1654 de omgeving van de kerk ernstig teisterde. In de afgeloopen jaren is de kerk weer eenige malen onder restaurateurshanden geweest en in 1938 bleken sommige deelen zelfs zoo zeer vervallen, dat een groot deel van de kerk buiten gebruik moest worden gesteld.

De herdenking van het 690-jarig bestaan zal dus — omdat de staat van het bouwwerk zelf daartoe al weinig aanleiding geeft — zonder veel gerucht voorbij gaan. Te hopen is echter, dat over tien jaar het zeven eeuwen bestaan van dit oudste monument van Delft binnen het kerkgebouw zelf op passende en waardige wijze zal kunnen geschieden.

PLAATS en TAAK van den dichter in dezen tijd

DOOR A. GLOTZBACH

De dichter was steeds de eenzame onder zijn volk; hij zal dat tot op zekere hoogte ook altijd moeten blijven. Omdat eenzaamheid, stilte en afzondering de voorwaarden zijn van zijn vormgevenden arbeid, waarin hij het wezenlijke niet alleen van zich zelf, maar ook en tegelijk van zijn tijd, van zijn land en volk moet belichamen. Zooals elk scheppingsproces in stilte, onzichtbaar en ontoegankelijk voor niet-ingewijde anderen geschiedt, brengt ook de scheppende kunstenaar, de dichter in de eenzaamheid, na het bevruchtingsuur in het volle, hartstochtelijke leven, alleen met zich zelf en den genius, een nieuwen vorm, stem en gestalte tot aanzijn. Deze afzondering en eenzaamheid zal de dichter — en hij meer dan elke andere scheppende kunstenaar, omdat hij zich moet uitdrukken met alle gemeenzame middelen: *de taal*, het dagelijksche massale woord, — steeds weer moeten zoeken, ook om den innerlijken afstand te kunnen winnen van het tijdsgebeuren waarin hij als ieder ander op onvermijdelijke wijze is betrokken; afstand, distantie die aan het werk diepte en perspectief verleent. De dichter heeft steeds distantie noodig om aan zijn stem den grondtoon te kunnen geven waaruit alle andere tonen opklinken.

Maar deze eenzaamheid mag niet leiden tot afsluiting, tot afzondering en verbizondering, waardoor de band, die elk mensch, dus ook den dichter, aan zijn tijd, zijn land en volk verbindt, koel- en enghartig door het hoogmoedig intellectueel bewustzijn wordt verbroken. Want dan wordt de eenzaamheid, die vruchtdragend werkt, kil en steriel; wordt zij de oorzaak van verstarring en verschrompeling. Wat de dichter dan aan den eenen kant wint aan diepte, aan fijn-uitgesponnen en rijk-genuanceerd détailwerk, verliest hij aan den anderen kant door het ontbreken van breedte, van den forschen, wijder-omvattenden greep. Zijn kunst zal dan steeds anecdotisch, fragmentarisch blijven; zijn lyriek wordt sierkunst, woordkunst inplaats van levenskunst! Wij kunnen dit het best aan twee groote Nederlandsche dichters demonstreeren: aan Joost van den Vondel, en Jan Hendrik Leopold, die wel eens de grootste Nederlandsche dichter na Vondel is genoemd. Er is een gedicht van Leopold in zijn eersten bundel, dat zijn dichterschap en de plaats die hij innam, duidelijk typeert. Het is zijn innerlijk zelfportret, dat in den vorm van een tweegesprek wordt uitgebeeld:

> Gij, eersteling, hebt neergezien
> in mijne ziel; een dicht gehoûen
> menschenbestaan lag te aanschouwen,
> voor u ook voor het eerst misschien.
> „Ik heb gezien een smartelijk begeven,
> ontsterven al achter den buitenschijn,
> verlatenheid en een hooghartig streven
> eenzamer dan den eenzame te zijn."

Dit hooghartig streven om steeds hoogere toppen van eenzaamheid te beklimmen, was kenmerkend voor het intellectueel individualisme dat zich bewust was van zijn bijzondere eigenwaarde en zich angstvallig afzonderde van het „gewone" leven en volk, uit schuwheid en misplaatste schaamte, zeker uit zelfverweer en de vrees, het teedere binnenleven te zullen breken aan de harde werkelijkheid daarbuiten. Leopold leefde geheel naar binnen gekeerd, schuw en teruggetrokken, afgewend van het groote, open leven, waarvoor hij zich afsloot als een bloem in den avond; hij was, mèt Paul Verlaine, dien hij zoo bezong, tot den eenigen zin van het leven gekomen: dat wij verscholen zullen zijn en verloren in ons zelf, opgaande in onze eenzaamheid, ver van het bemoeien en doorleven der menschen; eerst dan zijn wij vroom, kunnen wij ons diepste wezen en onze hoogste bestemming vervullen. „Alleen ben ik en zoek alleen te wezen", in zijn zeer individueele en eigenlijk alleen voor dichters geschreven poëzie heeft Leopold hiervan getuigd, al kende hij ook den duisteren hang in zijn wezen „hemzelven vreemd en toch zijn eigen", die hij zelfs den grondslag van zijn wezen noemde: Om heel zijn leven en werken weg te geven, over te geven aan eene, aan iets dat hij ademloos verwachtte, maar dat niet in zijn leven verscheen...

Hoe anders daarentegen Vondel, in wiens poëzie een geheel volk, een geheele eeuw werkt, leeft en woelt. Hij bezingt de daden van zijn land- en tijdgenooten; hij zoekt het volk op in zijn gewoonten en beroepen, zingt van den Rijn, van de zee, van handel en scheepvaart, van oorlog en vrede; hij bezingt de beurs, het weeshuis, het nieuw gebouwde raadhuis en andere sociale instellingen; hij bezingt schilders, ge-

JOOS DE MOMPER — WINTER — *Foto: Rijksmuseum, Amsterdam*

leerden, staatslieden; honderden keeren zingt hij van het huwelijk, van geboorte en dood in evenveel gevariëerde vormen als de menschen, die hij kende; in zijn drama's vat hij het geheele gebeuren van zijn tijd, levende en historische gestalten met machtigen greep samen, en — tenslotte — zingt hij ook van zijn individueele gevoelens en emoties, van zijn persoonlijke levens- en lotgevallen, in subjectieve, maar tóch altijd breed ademende lyriek.

Aan de Amstel en aan 't IJ daar doet zich heerlijk open
Zij, die als Keizerin de kroon draagt van Europe:
Amstelredam die 't hoofd verheft aan 's hemels as
En schiet op Plutos borst, haar wortels door 't moeras.
Wat waatren worden niet beschaduwd van haar zeilen?
Op welke markten gaat zij niet haar waren veilen?
Wat volken ziet zij niet beschijnen van de maan,
Zij, die zelf wetten stelt den ganschen Oceaan?
Zij breidt haar vleugels uit door aanwas veler zielen
En sleept de wereld in met overladen kielen;
Welvarend blijft haar erf, zoolang de priesterschap
den Raad niet overheert, en blindhokt door de kap!

„Wat eenzaam leeft is levend dood". Deze versregel van Vondel, genomen uit een huwelijksgedicht aan een jonge vrouw, is ook van toepassing op den dichter die in de eenzaamheid zijn laatste levensbestemming zoekt. De plaats, het evenwicht te vinden tusschen de eenzaamheid en de volte, tusschen eigen en het gemeenschapsleven, dit zal door den dichter in dezen tijd gezocht moeten worden, waarbij het meeste gewicht zal vallen op het gemeenschapsleven, op het gemeenschappelijk beleven met zijn land en volk, als natuurlijke reactie op het overwicht van de individueele eenzaamheidscultus van de laatste liberalistische periode.

In nauwst verband met de plaats, die de dichter inneemt temidden van zijn volk en zijn tijd, staat de taak die hij hierin heeft te vervullen. Deze taak zal niet eenvoudig, maar veelomvattend, veelvoudig zijn. Immers de eisch mag thans worden gesteld, dat het zijn taak is door zijn bewogen en bezield woord het leven te intensiveeren en te verdiepen, de beleving te verhoogen. Men verlangt van hem geen loutere uitstorting meer van persoonlijke hyper-gevoelige emoties en sentimenten, geen weergave van zuiver subjectieve indrukken, maar de tijd gaat van den dichter vragen een breedere mannelijke expressie, openheid maar tevens weerbaarheid; volheid, vurigheid en gespierde geestdrift. Dit is de geestelijke sfeer waarheen zich het leven in dezen tijd beweegt, waarin het zijn der menschen zich gaat kristalliseeren, totdat het evenwicht van de waarneembare en innerlijke krachten, de lichamelijke en geestelijke potenties, zal zijn bereikt; en de dichter zal deze taak dienen te verstaan en tegelijk spontaan op te vatten, wil hij levende kunst geven die bevruchtend werken kan in heden en toekomst. Een belangrijk element van deze dichterlijke taak zie ik in de opgave — die trouwens steeds een factor van beteekenis is bij elk scheppingsproces: het gevecht om de synthese van stof en vorm, van materie en geestelijk vermogen — de tegenstrijdige, aan elkaar vijandige krachten in zich zelf, maar vooral nu in zijn volk door zijn werk te verzoenen; de kloof te overbruggen, de breuk te heelen, de wonden te genezen... Ook geeft het dichterwoord niet alleen stem aan wat er zwijgend en onbewust in het mensch- en volksbestaan leeft, het geeft ook vorm en gestalte aan de in zijn tijd en volk werkzame nieuwe krachten, die om belichaming roepen om zich geheel te kunnen ontplooien en vervullen in het licht van bezinning en bewustzijn. De dichter kan de sluimerende krachten in zijn volk opwekken, ja zelfs verwekken door zijn geestdriftig en vruchtdragend woord. Dan weer, temidden van den storm en het tumult der losgebroken spanningen, kan zijn lied naar de stilte leiden, waarin het tot jong leven ontwaakte rijpen mag tot zuiveren, evenwichtigen bloei.

Deze veelomvattende taak kan de dichter alleen dan vervullen wanneer ook het volk hem voedt en draagt. Zooals steeds is ook hier de innigste wisselwerking en samenhang aan beide zijden. De dichter schept niet alleen van uit zich zelf voor het volk, ook zijn volk kan hem de bezielende en inspireerende kracht geven tot scheppen. Wanneer het volksleven lauw en loom en traag is, kan de dichter, de eeuwigdorstige, die steeds naar bronnen van inspiratie zoekt, niet putten uit hun verdroogden kom. Met evenveel recht als het volk mag verlangen, dat hun dichter met hen mee- en samenleeft, mag ook de dichter van zijn volk het vertrouwen en geloof in de waarde van zijn werk vragen. Een volk zonder dichter, die aan het leven diepte, zin en inhoud geeft, uitzichten opent en het dagelijksch bestaan wijdt met den glans van den droom, zoo'n volk leeft niet, ondanks al zijn daden en levensdrift. Een dichter zonder volk als zijn klank- en voedingsbodem verschraalt en vervlakt, gaat dood door gebrek aan adem en levensruimte. Niet als paria, zwerver en verschoppeling zal hij de vleugels kunnen uitslaan, om de zangen te kunnen vinden van hemelstormend verlangen, de woorden van troost en bemoediging en zegepraal, waaraan het volk in demonische omwentelingstijden evenzeer behoefte heeft als aan brood; maar wanneer hij als volwaardig en gelijkberechtigd lid van de volksgemeenschap zijn scheppend vermogen dienstbaar maakt aan het ideaal, gevoed en gedragen door het vertrouwen en geloof van zijn volk. Volk en dichter zullen elkaar ontmoeten om samen op te gaan naar de toekomst, wanneer zij elkander tegemoet gaan, wederzijds zich niet voor elkander afsluiten, maar elkaar opzoeken in open en volkomen overgave.

TER SCHOUW

De vragen voor deze rubriek, die worden beantwoord door de afdeeling Voorlichting der Ned. Kultuurkamer, moeten worden gezonden aan den redactiesecretaris van „De Schouw", Nieuwe Havenstr. 40, 's-Gravenhage

De Heer J. G. te D. schrijft en vraagt ons het volgende:

Na m'n academische opleiding als teekenaar-schilder ben ik, door nood gedwongen, illustratief werk gaan maken voor tijdschriften; ben op een drukkerij werkzaam waar ik georganiseerd moest wezen in den Grafischen Bond.

Het werk dat ik uitsluitend om den broode doe, maar verder mij maar matig interesseert is m'n doel niet en beschouw ik als een onaangename erfenis der Democratie.

Omdat ik denk dat mijn geval niet het eenige is, meen ik goed te doen hierop Uw welwillende aandacht te vestigen.

Onder m'n studievrienden tref ik er velen aan die onder dezelfde omstandigheden leven als ik, terwijl enkele de kunst verkozen boven een normaal leven met vrouw en kinderen.

Ik weet dat ook bij hen dikwijls de vraag is gerezen waarom een geperfectioneerd handwerk als schilderen niet kan betaald worden als elk ander beroep, terwijl de schilder nu in den regel voor het dilemma gesteld wordt: armoe te lijden of beunhazenwerk te maken voor massa-verkoop.

Hoevelen zijn er niet, die allerlei ander werk hebben moeten aanpakken, menschen die tijdens dien arbeid in zich voelden „het brandend vuur van den scheppingsdrang", moeizaam met opoffering van hun nachtrust zich daaraan geven, zonder nochtans ook maar te hopen op een geldelijke belooning.

Of zich genoodzaakt voelen voor enkele guldens hun beste werk over te geven aan een Jood, die met z'n zakelijken neus er wel weg mee weet.

Hoe mooi zou het niet zijn als een kunstenaar een verzekerde basis voor zijn scheppingsdrang zou hebben.

Plotseling zou de schilder zijn vleugels kunnen uitslaan, hij zou kunnen werken, eerlijk pogen iets te scheppen uit z'n binnenste, zonder te zoeken naar iets vreemds in techniek of kleur „om in de mode te zijn".

Alleen de werker die zich volkomen zal kunnen geven aan z'n arbeid, kan zich bewegen boven het leven van armoedzaaier en levert dan ook veel grooter orde van kunst. Daarbij komt nog dat hij met vreugde zijn beste werken zal kunnen afstaan, omdat hij weet dat het met elkaar vormt het cultureele bezit van het land.

Zou hij zich niet volksgenoot voelen? Deel van de Soc. Volksgemeenschap?

Na deze uiteenzetting wilde ik het volgende vragen.

1. Ben ik als event. lid van de Nederlandsche Kultuurkamer en ingedeeld bij de z.g. Grafische arbeiders verder gedoemd graficus te blijven tegen mijn wil? Of zal ik in de toekomst eindelijk eens gelegenheid krijgen, na bewezen te hebben goed en vakkundig werk te kunnen leveren, mij als schilder te ontplooien?

Antw. Zoodra de omvangrijke en dus zeer tijdroovende administratieve en organisatorische voorbereidingen haar beslag hebben gekregen, zal worden overgegaan tot de beoordeeling en indeeling der adspirant-leden. De beoordeeling zal geschieden door enkele uitgelezen deskundigen van iedere afdeeling en er zal slechts gelet worden op talent en vakmanschap. Daar de Nederlandsche Kultuurkamer immers is gesticht ter behartiging der belangen van alle Nederlandsche cultuurscheppers, zal er dus tenvolle naar worden gestreefd om een ieder een volledige kans te geven. Wordt steun in eenigerlei vorm noodig en wenschelijk geacht, dan zal die dus zeer zeker worden gegeven, om zoodoende iedere mogelijke cultuurverrijking te bevorderen.

2. Ben ik als noodgedwongen lid van den Graf. Bond, dus van het Arbeidsfront, automatisch lid van de Nederlandsche Kultuurkamer?

Antw. Van automatisch lid zijn der Nederlandsche Kultuurkamer door middel van het lidmaatschap van eenigerlei organisatie is geen sprake. Een ieder, die medewerkt aan de voortbrenging van cultuurproducten is verplicht zich aan te melden. Later wordt op de in antwoord I omschreven wijze beslist over de toelating als lid en de indeeling in de Gilden.

3. Moet ik dan niet in de toekomst mijn lidmaatschap van het Arbeidsfront verwisselen voor de Nederlandsche Kultuurkamer, waarvoor ik graag werken wil?

Antw. Van een moeten verwisselen van het lidmaatschap van het Arbeidsfront met dat der N.K.K. is geen sprake. Zoolang U als graficus werkzaam zult zijn, is het lidmaatschap van het Arbeidsfront zeer zeker in Uw belang. Als U als lid der N.K.K. wordt toegelaten, kunt U deze zaak nader bezien en Uw vakgroep zal U dan zeker met degelijken raad ter zijde staan.

BOEKBESPREKINGEN

De sprookjes van Grimm, vert. door M. M. de Vries-Vogel (Uitg. W. de Haan N.V. te Utrecht).

Uit zijn sprookjes leert men een volk kennen. De sprookjes vormen een der grootste cultuurschatten van een volk en zijn in velerlei opzicht waardevoller dan de romans.

De sprookjes van Grimm zijn niet alleen een bron van oprecht plezier en genot voor de kinderen, doch ook de ouderen zullen deze sprookjes graag lezen en er vaak behalve vreugde ook levenswijsheid uit putten.

En is er voor de ouders een grootere vreugde denkbaar dan hun kinderen 's avonds in de intieme sfeer van de huiskamer deze mooie sprookjes te kunnen vertellen, hun oogen te zien glanzen en hen er geheel in te zien opgaan?

Ik zou bijna willen zeggen: een g o e d mensch houdt behalve van dieren en kinderen, ook van sprookjes! In zijn uiterst deskundige inleiding zegt prof. dr Jan de Vries o.m.: „Voor het kindergemoed zijn de sprookjes een weldadige verkwikking en een duurzame les. Zij hebben de bekoring, dat zij de lotwisselingen van volwassenen verhalen en niets is voor het kind begeerlijker dan een stille toeschouwer van het leven der grote mensen te mogen zijn. De sprookjes vertellen onomwonden van edele zowel als van slechte eigenschappen en wat is leerzamer dan spelenderwijs de eerste mensenkennis op te doen, vooral als het kind tegelijkertijd ronddwaalt in een betoverde wereld, waar kleermakers met prinsessen trouwen en dieren kunnen spreken. Wat zou het schaden, dat dit een wereld is, die alleen bestaat in het utopia der fantasie? Is niet juist de verbeelding een der kostelijkste gaven van het kind en prijzen wij den volwassene niet gelukkig, die daarvan in zijn verdere leven nog een sprankel gered heeft? De koude, nuchtere werkelijkheid zal het kind spoedig genoeg omvatten; geef het de gelegenheid te dromen, zolang het daartoe in staat is. Wie verbeelding leugen noemt, heeft nooit begrepen, dat zij een goddelijke genade is."

Deze smaakvolle en keurig verzorgde uitgave, met tal van fraaie platen van Anton Pieck, is een blijvend waardevol bezit voor jong en oud. De vertaling van M. M. de Vries-Vogel is uitstekend en getuigt van een diep en juist aanvoelen van het kinderlijk gemoed.

Frits Sampimon

UIT DE TIJDSCHRIFTEN

De Waag, 10 Juli 1942. In een artikel „Nederlandsche Kultuurraad en Kultuurkamer" behandelt Nye de taak van deze beide instanties. Hij begint met de taak van de Kultuurkamer uiteen te zetten:

„Zij is een beroepsstands-organisatie, die zich uitsluitend bekommert om de sociale vakkundige en economische problemen van de kultuurwerkers. Voor de kultuur zelve, voor het voeren van een kultuurpolitiek zijn andere instanties: de kultuurraad en het Departement van Volksvoorlichting en Kunsten. In het Departement van Volksvoorlichting en Kunsten heeft de Staat zich het instrument geschapen, waarmee het zijn kultuurpolitiek kan voeren. Departementen immers zijn de uitvoerende organen bij uitstek, terwijl zij daarnaast, sedert de beroemde staatsrechtelijke Verordening No. 23/1940 ook in zekere mate een wetgevende functie hebben. Het in het leven roepen van een dergelijke instantie, heeft evenwel pas zin, wanneer men met stelligheid weet, wat een verkeerde en wat een goede ontwikkeling is, zoodat men ook inderdaad het goede bevordert en het verkeerde weert. Maar wie zal uitmaken, wat goed, wat slecht, wat wel en wat niet schadelijk is? Ambtenaren? Beroepsgenooten, die misschien allerlei bij-motieven laten gelden? Het eene is even weinig wenschelijk als het andere. Een andere instantie is gewenscht, een instantie wier taak het is met open oog en oor de ontwikkeling van de geheele kultuur gade te slaan, deze te stimuleeren en de verschillende uitingen aan hun verbondenheid met de volksgemeenschap te toetsen, om dan haar bevindingen en haar kennis aan het staatsapparaat ter beschikking te stellen. Een instantie, die als een geweten waarschuwt ten kwade en aandrijft ten goede.

Een dergelijke instantie nu heeft men in den kultuurraad in het leven geroepen. De leden van den Kultuurraad zijn dan ook geen ambtenaren, doch menschen met autoriteit op hun speciaal gebied en met gevoel voor de nieuwe maatstaven, die zich wijden willen aan het kultureele leven op hun terrein, die waarschuwen, wanneer bepaalde maatregelen van den Staat nieuw leven dreigen te verstikken en de Departementen wijzen op stroomingen, die leiding van staatswege behoeven."

Hollandsche Post, Juni 1942. Reichsamtsleiter Gesandter Werner Daitz: De wetten der levensruimte.

Studentenfront, Juli 1942. Uit J. M. van der Lijke's „De lichamelijke opvoeding der Studenten" citeeren wij:

„Vooropgesteld zij, dat aan de lichamelijke opvoeding in het hooger onderwijs een officieele plaats moet worden toegekend, doordat aan iedere universiteit of hoogeschool een instituut of stichting in het leven wordt geroepen, welke met de lichamelijke opvoeding der studenten is belast. Aan het hoofd van dit instituut, dat rechtstreeks onder het gezag van den rectormagnificus zou moeten worden gesteld, zou een directeur moeten worden benoemd, die in zijn werkzaamheden wordt bijgestaan door enkele leeraren in de lichamelijke opvoeding. Het instituut zou tot taak moeten hebben: de algeheele verzorging van de lichamelijke opvoeding der studenten, alsook de organisatie daarvan, het financieele beheer en de eventueele exploitatie van terreinen, lokalen enz."

Koralle, 19 Juli 1942. G. Schultze-Pfaelzer wijdt een kort artikel aan Jan de Witt, den strijder voor de vrijheid ter zee.

„Es wäre nur ermüdend, die vielen See- und Landkriege aufzuzählen, die er gegen wechselnde Koalitionen führen mußte. Wesentlich bleibt die Tatsache, daß er als erster die Verteidigungskriege gegen England als schicksalsnotwendig empfand, daß er die Dauerbedrohung des Kontinents durch die britische Seeherrschaftsgelüste erkannte."

Nederland, Juli 1942. Rudolf Steinmetz: De oorlog des Geestes als tragische fataliteit; D. Volker Nijland: Tusschen Volk en Enkeling; W. H. Haighton: Cultuur en macht.

Film-Kurier, 4 Juli 1942. Die große deutsche Kunstausstellung 1942 in München.

Volk en Kultuur, 27 Juni 1942. Een speciaal nummer gewijd aan het leven en de werken van Felix Timmermans.

Geist der Zeit, Mei 1942. Prof. dr K. G. Fellerer: Der deutsche Mozart.

Westermann's Monatshefte, Juni 1942. Theodor Stiefenhofer: Die heroische Melodie des deutschen Geistes.

De Waag, 17 Juli 1942.

In „Cultuur-bolsjewisme in Amsterdam" hekelt Fr. Hannema de zomerexpositie in de Galerie Robert te Amsterdam, waar o.m. door A. Muis, Jan Peeters, Wijnberg, Kristians Tonny en Hans Reichel wordt tentoongesteld.

„Het mag echter niet langer plaats vinden, dat zulke wilde en volkomen volksvreemde producten ons als serieuze „kunst", worden voorgezet. Dit met salon-communistisch gewauwel, Amerikaansche snob-mentaliteit en aziatisch raffinement geïnfecteerd gedoe dient uit ons kunstleven radicaal te worden geweerd."

Storm, 17 Juli 1942.

„De vermaarde Parijsche School en wie daarachter schuil gingen. Over moderne plastik, een als kunst getarnde publicatie van het kultuur-vernietigende internationale jodendom."

Das innere Reich, Mei/Juni 1942. Uit het artikel van Heinrich Zillich, naar aanleiding van den vijftigsten verjaardag van Bruno Brehm, citeeren wij:

„Wenn einmal nach Jahrzehnten ein Gelehrter es nachträglich feststellt, daß mit der Errichtung des großdeutschen, europaführenden Reichs, das den Genie eines gottgesandten Mannes entstieg, sich der neuen Weite allmählich auch der politische und ordnende Geist der deutschen Menschen anglich, daß diese innerlich in ihre Aufgabe hineinreiften und selbst schließlich reichhaft wurden, wie es ihr bestens Blut von jeher gewesen war, dann wird unter den Dichtern, die für diese Wesensläuterung wirkten, Bruno Brehm besonders genannt werden müssen. Er hat uns jenes der Größe zugewandte, seelenwarme und doch herrscherliche deutsche Wesen, das uns Krieg und Sieg in vielen Männern als höchste Ernte gewähren möge, vorgelebt! Bei ihm verschmilzt es mit Soldatentum, politischen Weitblick und dichterischer Lebendigkeit zur Einheit, die jeden besämt, der seinen Büchern begegnet. Wer aber das Glück hat, ihm selbst oft von Antlitz zu Antlitz nahe zu sein, dem enthüllt sich neben dem sprühenden Kopf voll Einfällen, Witz und Ernst die Treue des kameradschaftlichen Herzens, das sich keinen Ruf um Beistand versagt. Nichts, was er denkt, spricht, schreibt oder tut, entspringt hier dem Verstand allein, alles wächst aus dem Erlebnis und tritt so selbstverständlich hervor, wie wir es von Männern erwarten, deren Werk die Zeit mitgestaltet. Darum sei gegrüßt, lieber Brehm, am 50. Erinnerungstag deiner Geburt; als Alterskerbe besagt dieser Tag wenig, als Anlaß zur Rückschau auf eine reiche Arbeitsernte darf er Dich und uns beglücken!"

Fr. S.

RECTIFICATIE

Het in no. 13 van „De Schouw" op bladzijde 309 gereproduceerde stilleven was van J. van Tongeren.